

Beleidskompasformulier voor internetconsultatie

Titel:

(Vul hier de publicatietitel van de internetconsultatie in)

Internetconsultatie Wetsvoorstel Wet afschaffing abonnementstarief Wmo 2015

∞ Wie zijn belanghebbenden en waarom?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- Wie zijn direct of indirect belanghebbenden bij het betreffende vraagstuk?

Wmo-cliënten die een eigen bijdrage verschuldigd zijn voor de Wmo-voorzieningen die nu onder het abonnementstarief Wmo 2015 vallen.
De actoren die betrokken zijn bij de uitvoering van de voorgestelde eigenbijdrageregeling, te weten het CAK, gemeenten, het Ketenbureau i-Sociaal Domein en het Zorginstituut Nederland.
Gemeentelijke softwareleveranciers.
Aanbieders van de betreffende Wmo-voorzieningen.

- Wie beschikken er over relevante kennis over en ervaring met het vraagstuk?

(Vertegenwoordigers van) bovengenoemde belanghebbenden.

- Op welke wijze zijn belanghebbenden tot nu toe in de verschillende fasen van het beleidstraject betrokken?

Aan de start van het traject (na publicatie van de Voorjaarsnota 2023, waarin de voorstellen werden aangekondigd) heeft over de voornemens contact plaatsgevonden met vertegenwoordigers van cliënten. Daarnaast heeft een Werkgroep Uitvoeringsaspecten ingericht waarin naast VWS, het CAK, de VNG, het Ketenbureau i-Sociaal Domein en het Zorginstituut Nederland zitting hebben. Daarnaast is in het kader van de Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO) o.a. een aantal meedenksessies met gemeenten georganiseerd. In het kader van deze UDO heeft ambtelijk VWS medio oktober een contourendocument opgesteld met daarin de uitgewerkte contouren van het wetsvoorstel. Dit contourendocument is gedeeld en besproken met de bovengenoemde werkgroep. Daarnaast is de hoofdlijn hiervan besproken met vertegenwoordigers van aanbieders. Daarnaast wordt het wetsvoorstel thans voorgelegd aan alle belanghebbenden via een internetconsultatie.

1. Wat is het probleem?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat is het probleem?

Hoofdstuk 2 van de memorie van toelichting gaat hier voor de verschillende onderdelen van het wetsvoorstel op nader op in.

De capaciteit die beschikbaar is om zorg en ondersteuning te kunnen leveren, staat de komende jaren onder druk, terwijl de vraag naar zorg en ondersteuning de komende jaren fors toeneemt. Dit vraagt beleidskeuzes om de toegankelijkheid, betaalbaarheid en kwaliteit van de Wmo 2015 de komende jaren te kunnen (blijven) waarborgen.

- b) Wat zijn de oorzaken van het probleem?

Zie paragraaf 2.1 van de memorie van toelichting.

Er is sprake van een dubbele vergrijzing: het aantal ouderen als percentage van de gehele bevolking neemt toe en hun gemiddelde leeftijd stijgt. Daarnaast wonen ouderen vaker alleen. Als gevolg van deze ontwikkelingen neemt de vraag naar (ambulante) ondersteuning die gericht is op zelfredzaamheid en participatie van ouderen fors toe, in ieder geval tot 2040, waarna de groei tot zeker 2060 in een trager tempo doorzet. Dit betreft zowel de vraag naar ondersteuning op grond van de Wmo 2015 als de vraag naar informele hulp en ondersteuning. De vergrijzing heeft ook gevolgen voor het professionele aanbod van zorg en ondersteuning. Tot 2040 zal de beroepsbevolking krimpen. Daardoor daalt het aantal werkenden. Hoewel het grootste deel van de krimp nog volgt, is nu al merkbaar dat dit leidt tot krapte op de arbeidsmarkt, ook op de arbeidsmarkt voor zorg en ondersteuning. Met de krimp van de beroepsbevolking, wordt ook het aanbod (en/of potentieel) van niet-gepensioneerde mantelzorgers kleiner, terwijl hun belasting toeneemt.

- c) Wat is de omvang van het probleem?

In 2020 zijn er 3,4 miljoen 65-plussers. Naar verwachting zijn dat er 4,8 miljoen in 2040. (De verwachting is dat het aandeel ouderen in de bevolking vanaf 2040 weer langzaam afneemt.) Het aantal 80-plussers zal in die twintig jaar zelfs verdrievoudigen: van 0,7 miljoen nu naar 2 miljoen in 2040. Het huidige beeld is dat met name in de hoogste leeftijdsgroep (85+) het gebruik van maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015, 30 procent) relatief hoog is. Nu werkt één op de zeven mensen in de zorg, als we de groei van de zorgvraag geheel accommoderen zou dat bij de huidige ramingen in 2060 één op de drie zijn. Bron: WRR, Kiezen voor houdbare zorg.

- d) Wat is het huidige beleid en wat heeft de evaluatie opgeleverd?

Zie paragraaf 2.2 van de memorie van toelichting.

Voor de meeste Wmo-maatwerkvoorzieningen¹ en voor door de gemeente aangewezen algemene voorzieningen die gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie, zijn cliënten op dit moment een bijdrage verschuldigd die per maand niet meer bedraagt dan het zogenaamde abonnementstarief (€ 20,60; prijspeil 2024), ongeacht hun inkomen of vermogen.

Het abonnementstarief is in 2019 ingevoerd. In de jaren daaraan voorafgaand was een inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage van toepassing.

Uit het meerjarig monitoronderzoek dat in de periode 2019 tot en met 2022 is uitgevoerd (de Monitor Abonnementstarief),² komt naar voren dat cliënten in het algemeen positief zijn over de invoering van het abonnementstarief. Het abonnementstarief heeft cliënten financiële voordeel opgeleverd in vergelijking met de eigen bijdrage die vóór de invoering van toepassing was, met name bij mensen met een midden- of hoger inkomen. Daarnaast zijn cliënten vooral positief over de eenvoud van het abonnementstarief ten opzichte van de eerdere inkomens- en vermogensafhankelijke bijdragesystematiek.

De invoering van het abonnementstarief in 2019 betekende destijds echter ook dat gemeenten een instrument werd ontnomen om burgers naar financiële draagkracht te laten bijdragen in de kosten van de betreffende voorzieningen. Daarmee werden gemeenten beperkt in de mate waarin zij burgers konden stimuleren tot kostenbewustzijn en tot het op andere wijze voorzien in hun ondersteuningsbehoefte.

Uit de Monitor Abonnementstarief blijkt dat als gevolg daarvan het beroep op de Wmo 2015 voor met name huishoudelijke ondersteuning de afgelopen jaren sterk is gestegen, fors meer dan bij de invoering van het abonnementstarief werd verwacht. In mindere mate geldt dat ook voor hulpmiddelen en diensten. Zowel bij hulp bij het huishouden, als bij hulpmiddelen en diensten is de procentuele stijging van het gebruik onder mensen met een midden- of hoger inkomen het sterkst geweest.

Deze 'aanzuigende werking' van het abonnementstarief heeft geleid tot hogere kosten voor gemeenten (met mogelijk lokale bezuinigingen op andere voorzieningen binnen het sociaal domein tot gevolg), en/of heeft op lokaal niveau – gegeven de personeelskrapte bij aanbieders – een ongunstige invloed gehad op wachtlijsten. De toegankelijkheid en kwaliteit van maatschappelijke ondersteuning komt daardoor onder druk te staan. Juist kwetsbare burgers die – met hun naasten – niet zelf kunnen voorzien in de ondersteuning die zij nodig hebben, worden daardoor dan het hardst geraakt.

- e) Wat gebeurt er als de overheid niets doet (Nuloptie)? Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Bij niets doen blijft de hiervoor beschreven problematiek onverminderd bestaan.

2. Wat is het beoogde doel?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn de beleidsdoelen?

¹ Behoudens beschermd wonen, opvang en – als de gemeente dat bij verordening bepaald heeft – vervoer.

² Kamerstukken II 2019/20, 29 538, nr. 309; Kamerstukken II 2020/21, 29 538, nr. 322; Kamerstukken II 2021/22, 29 538, nr. 329 P.M.; Kamerstukken II 2022/23, 29 538, nr. 345.

Ingangsdatum formulier: 1 oktober 2023

Zie paragraaf 3.1 van de memorie van toelichting voor de doelstellingen van het afschaffen van het abonnementstarief en de (her)invoering van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage voor Wmo-maatwerkvoorzieningen. Het doel van dit wetsvoorstel is om het instrumentarium van gemeenten te vergroten waarmee zij:

- van burgers die een beroep doen op Wmo-voorzieningen een financiële bijdrage kunnen vragen die past bij hun financiële draagkracht;
- burgers kunnen stimuleren om waar mogelijk zelf in hun ondersteuningsbehoefte te voorzien (door daarvoor een beroep te doen op hun sociale netwerk of de ondersteuning die zij nodig hebben particulier te bekostigen).

Hiermee wordt beoogd om het beroep op Wmo-voorzieningen (meer) te beperken tot die mensen, die daar om financiële of andere redenen niet zelf in kunnen voorzien (in het bijzonder het beroep op huishoudelijke hulp, hulpmiddelen en diensten). Ook wordt hiermee beoogd om van burgers die gebruik maken van Wmo-voorzieningen een grotere financiële bijdrage te vragen die past bij hun financiële draagkracht.

Zie de paragrafen 3.3 en 3.4 van de memorie van toelichting voor de doelen die worden nagestreefd met de andere onderdelen van het wetsvoorstel.

- b) Aan welke [duurzame ontwikkelingsdoelen \(sustainable development goals, SDG's\)](#) en [brede welvaartsuitkomsten](#) dragen de doelen bij?

3.	Goede gezondheid en welzijn
10.	Ongelijkheid verminderen

3. Wat zijn opties om het doel te realiseren?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn kansrijke aangrijpingspunten om het doel te realiseren?

Om de in het wetsvoorstel geformuleerde doelen te kunnen realiseren is aanpassing van de eigenbijdragesystematiek aangewezen.

- b) Wat zijn, gegeven de aangrijpingspunten, kansrijke beleidsopties?

Het herstellen van het inkomens- en vermogensafhankelijke karakter van de eigen bijdrage.

- c) Wat is de [beleidstheorie \(doelenboom\)](#) per kansrijke beleidsoptie?

De verwachting is dat de aanpassing van de eigenbijdragesystematiek, zoals voorgesteld in het wetsvoorstel de 'aanzuigende werking' van het abonnementstarief weer grotendeels ongedaan wordt gemaakt (zie paragraaf 9.3 van de memorie van toelichting). Dit zal naar verwachting helpen om de (fysieke) toegankelijkheid van Wmo-voorzieningen te verbeteren voor burgers die hierop zijn aangewezen. Daarnaast helpt dit om de betaalbaarheid en financiële houdbaarheid van Wmo-voorzieningen op lokaal en macroniveau te versterken en om tot een stevigere balans te komen tussen de financiën waar gemeenten over kunnen beschikken en de taken waar zij voor staan.

4. Wat zijn de gevolgen van de opties?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn de verwachte gevolgen per beleidsoptie?

Zie het antwoord op vraag 3c.

De hoofdstukken 6, 7 en 9 van de memorie van toelichting gaan op groter detailniveau in op de gevolgen van het wetsvoorstel voor burgers, gemeenten, aanbieders en het CAK.

- b) Welke [verplichte toetsen](#) zijn van toepassing en wat zijn daarvan de uitkomsten (voor zover bekend)?

De uitvoeringstoets door het CAK vindt parallel aan de internetconsultatie plaats. Hoofdstuk 6 (en in het bijzonder paragraaf 6.4) gaat – daarop vooruitlopend – deels reeds in op de verwachte gevolgen van het wetsvoorstel voor het CAK.

De eerste uitkomsten van de doenvermogenstoets zijn opgenomen in paragraaf 6.1 van de memorie van toelichting. De uitvoeringstoets van het CAK en de uitkomsten van de internetconsultatie kunnen nog tot wijzigingen in deze paragraaf leiden.

De Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO) is een proces waarbij gemeenten vroegtijdig betrokken worden bij de ontwikkeling van beleid dat gevolgen voor hen heeft. De uitkomsten van deze vroegtijdige betrokkenheid zijn in de verschillende hoofdstukken van deze memorie van toelichting verwerkt, in het bijzonder in de paragrafen 6.2, 9.3 en 11.1. VNG Realisatie werkt momenteel in het kader van de UDO aan een verdiepend onderzoek naar de uitvoerbaarheid (uitvoeringstoets). De tussenresultaten daarvan zijn betrokken bij het opstellen van het wetsvoorstel. De definitieve rapportage van VNG Realisatie wordt tijdens de internetconsultatie opgeleverd.

Data Protection Impact Assessment (DPIA); hoofdstuk 4 van de memorie van toelichting gaat in op de verhouding tussen het wetsvoorstel en de Algemene verordening gegevensbescherming. Parallel aan de internetconsultatie wordt de DPIA afgerond.

Regeldruktoets; hoofdstuk 7 van de memorie van toelichting gaat in op de gevolgen van het voorstel voor de regeldruk. Bij de start van deze internetconsultatie is aan het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR) advies gevraagd over dit wetsvoorstel.

Toezichts- en handhaafbaarheidstoets; hoofdstuk 8 van de memorie van toelichting gaat in op het toezicht op de uitvoering van de plichten die uit dit wetsvoorstel voortvloeien. Parallel aan de internetconsultatie voert de NZa, vanuit haar rol als toezichthouder op het CAK, een toezichts- en handhaafbaarheidstoets uit.

5. Wat is de voorkeursoptie?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

a) Wat is het voorstel?

Voor Wmo-maatwerkvoorzieningen waarvoor nu het abonnementstarief geldt, wordt een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage (ivb) ingevoerd. De vormgeving daarvan wordt beschreven in paragraaf 3.2 van de memorie van toelichting van het wetsvoorstel. Het abonnementstarief wordt afgeschaft.

Ook het abonnementstarief voor de algemene voorzieningen die gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie zal komen te vervallen. In plaats daarvan krijgen de gemeenten de mogelijkheid een eigen bijdrage te bepalen en te innen die niet hoger mag zijn dan de kostprijs van de voorziening en bovendien niet hoger mag zijn dan (1) een bedrag ter hoogte van de minimum-ivb of (2) wat 'financieel passend' is. De keuze tussen deze twee mogelijkheden zal na de internetconsultatie van het wetsvoorstel worden gemaakt. Paragraaf 3.3 van de memorie van toelichting geeft hierop meer toelichting.

Paragraaf 3.4 van de memorie van toelichting gaat in op de voorstellen voor het creëren van wettelijke basis voor:
het uniformeren van het startmoment van de eigen bijdrage;
het stellen van regels rond het pauzeren van de eigen bijdrage.

Hoofdstuk 1 van de memorie van toelichting gaat ook nog kort in op een aantal overige voorgestelde wijzigingen. Voorgesteld wordt om voor maatwerkvoorzieningen voor cliënten die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt in het geheel geen eigen bijdragen meer te vragen in het kader van de Wmo 2015. Nu kunnen gemeenten (indien zij dat bij verordening hebben bepaald) in het kader van de Wmo 2015 nog wel een eigen bijdrage vragen aan de ouders van een minderjarige voor wie een woningaanpassing nodig is.

b) Hoe houdt het voorstel rekening met:

- [doeltreffendheid](#) en [doelmatigheid](#);
- uitvoerbaarheid voor alle relevante partijen (inclusief [doenvermogen](#), [regeldruk](#) en [handhaving](#));

- brede maatschappelijke impact?

Het wetsvoorstel leidt naar verwachting tot een meer doeltreffende en doelmatige besteding van middelen aan maatschappelijke ondersteuning. De verwachting is dat door de afschaffing van het abonnementstarief en de introductie van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage het beroep op de Wmo voor met name huishoudelijke hulp, hulpmiddelen en diensten (meer) zal worden beperkt tot die mensen, die de betreffende hulp en ondersteuning niet particulier kunnen organiseren of betalen.

Hoofdstuk 6, 7 en 9 van de memorie van toelichting gaan in op de gevolgen van het wetsvoorstel voor burgers, gemeenten, aanbieders en het CAK en daarmee op de bredere maatschappelijke impact.

Paragraaf 6.1 van de memorie van toelichting gaat in het bijzonder in op het beroep dat met dit voorstel wordt gedaan op het doenvermogen van de burger. De uitvoeringstoets van het CAK en de uitkomsten van de internetconsultatie kunnen nog tot wijzigingen in deze paragraaf leiden.

Hoofdstuk 7 van de memorie van toelichting gaat specifiek in op de gevolgen van het voorstel voor de regeldruk. Bij de start van deze internetconsultatie is aan het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR) advies gevraagd over dit wetsvoorstel.

Hoofdstuk 8 van de memorie van toelichting gaat in op het toezicht op de uitvoering van de plichten die uit dit wetsvoorstel voortvloeien. Parallel aan de internetconsultatie voert de NZa, vanuit haar rol als toezichthouder op het CAK, een toezichts- en handhaafbaarheidstoets uit.

- c) Wat zijn de risico's en onzekerheden van dit voorstel?

De financiële effecten van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage (ivb) voor gemeenten is grotendeels afhankelijk zijn van een gedragseffect bij cliënten. De raming van dat gedragseffect is onvermijdelijk met een onzekerheid omgeven. Paragraaf 9.3 van de memorie van toelichting gaat hier nader op in.

- d) Hoe ziet de voorgenomen [monitoring en evaluatie](#) eruit?

Om gaandeweg inzichtelijk te krijgen of de verwachtingen over de beleidseffecten van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage uitkomen wordt met ingang van het invoeringsmoment een jaarlijkse monitor opgesteld voor een periode van 5 jaar die steeds met het parlement zal worden gedeeld. Het voornemen is om in het vijfde jaar een evaluatieonderzoek te doen naar de doeltreffendheid en effecten van de voorstellen, dat in het zesde jaar aan het parlement zal worden toegezonden.